

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

KORTA VÄGEN

En undersökning av uppdragsutbildning för utländska akademiker

Gunilla Johansson

Språkvetenskapligt självständigt arbete, 15 hp
Svenska som andraspråk
Ht 2009
Handledare: Tore Otterup

Sammandrag

Högskolan i Skövde genomför på uppdrag av Arbetsförmedlingen kurser som vänder sig till utomnordiska arbetslösa invandrade akademiker som är bosatta i Skaraborg med omnejd. Syftet med kurserna är enligt Arbetsförmedlingens direktiv att främja arbetslösa invandrade akademikers möjlighet till sysselsättning. Kurserna kallas Korta vägen och innehåller undervisning i svenska, samhällskunskap med kulturhistoria och IT-kunskap/datoranvändning. Deltagarna har också praktik inom sitt yrkesområde och under kursen valideras deras akademiska kompetens.

Mitt syfte med den här uppsatsen är att ta reda på vad deltagarna i de tre första kurserna anser om kurserna. Jag har därför gjort enkäter som vänder sig till alla deltagare i de tre första kurserna och jag har intervjuat två kursdeltagare och en karriärcoach/praktikansaffare. Vidare har jag haft ett gruppsamtal med tre kursdeltagare.

Resultaten av min undersökning visar att kursdeltagarna har lärt sig mycket svenska och att de är nöjda med kursen. Flera av kursdeltagarna har efter kursen fått kvalificerade jobb, några av dem på sin praktikplats. Några personer kombinerar jobb eller praktik med fortsatta studier. Den främsta anledningen till att de flesta säger sig vara nöjda tycks vara den lyckade kombinationen av språkundervisning och annan undervisning tillsammans med en bra praktikplats vilket ofta är början till ett kontaktnät på den svenska arbetsmarknaden.

Innehållsförteckning

Sammandrag	
Innehållsförteckning	
1. Bakgrund	1
2. Syfte och frågeställningar	3
3. Tidigare forskning	4
3.1 Forskning om andraspråksinlärning	4
3.2 Forskning om invandrares vägar till arbete	8
4. Metod	11
4.1 Kvantitativ och kvalitativ metod	11
4.2 Urval	11
4.3 Genomförande	12
4.4 Metodval	13
5. Resultat	15
5.1.1 Enkäten kurs 1 och 2	15
5.1.2 Enkäten kurs 3	18
5.2.1 Intervju med Maria	20
5.2.2 Intervju med Tina	22
5.2.3 Gruppsamtal	23
5.2.4 Intervju med praktikanskaffaren/karriärcoachen M	24
6. Analys	26
6.1.1 Anser deltagarna att kursen varit effektiv och lett till snabb inlärning i svenska	26
6.1.2 Är deltagarna nöjda efter avslutad kurs	26
6.1.3 Vad gör deltagarna efter kursen	27
6.2 Är Korta vägen en kort väg	28
Litteraturförteckning	
Bilagor	

1. Bakgrund

Högskolan i Skövde genomför på uppdrag av Arbetsförmedlingen, tidigare Länsarbetsnämnden, kurser som vänder sig till utomnordiska arbetslösa invandrade akademiker som är bosatta i Skaraborg med omnejd. Syftet med kurserna är ”att främja arbetslösa invandrade akademikers möjlighet till sysselsättning (arbete eller kompletterande studier) och självförsörjning” (Länsarbetsnämndens förslag på kravspecifikation, 2007-04-02, inför kursen höstterminen 2007). Kurserna kallas ”Korta vägen”. Enligt kravspecifikationen ska deltagarna ha en avslutad högskoleutbildning om minst tre år inom lärar-, ekonom- eller ingenjörsyrkena, kunskaper i svenska motsvarande SFI D-nivå och ha haft permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige under högst tre år.

Högskolan gör före varje kurs ett språktest och en intervju med presumtiva deltagare och Arbetsförmedlingen fattar därefter formellt beslut om vilka som ska antas till kursen. Olika undantag från antagningskraven har gjorts, bl.a. då det gäller deltagarnas tidigare utbildning, vistelsetid i Sverige och språkkunskaper. Deltagarna får s.k. aktivitetsstöd under kursen. Aktivitetsstödet är lika stort som deltagarnas a-kasseersättning och det samordnas med eventuell introduktionsersättning som en del deltagare får från sin hemkommun.

Sedan starten hösten 2006 har sex kurser genomförts. Kurslängd och innehåll har varierat något. Den första kursen var på tio veckor, de två därefter följande kurserna var på tjugo veckor vardera och de fjärde, femte och sjätte kurserna var på tjugofem veckor.

Kurserna har innehållit undervisning i svenska, samhällskunskap och kulturhistoria, IT-kunskap/datoranvändning, arbetsplatsförlagd yrkespraktik två dagar per vecka samt kartläggning och bedömning/validering av deltagarnas akademiska kompetens. I viss mån har undervisningen varit individualiserad. Så har t.ex. personer med ekonomisk utbildning fått undervisning i grundläggande bokföring på svenska, och personer med lärarutbildning har deltagit i en distanskurs i pedagogik på svenska.

I mer än femton år har jag arbetat som lärare för vuxna i svenska som andraspråk och svenska som främmande språk på Invandrarverket, i olika kommuner, i studieförbund, på högskola och hos privat utbildningsanordnare. Ofta har de olika anordnarna undrat om det inte finns ett snabbare sätt att lära sig svenska så att ”folk” kan komma snabbare ut i jobb. Framför allt är det SFI-undervisningen

som ifrågasätts. Förslag har kommit från den nuvarande alliansregeringen om en särskild bonus till dem som når SFI-nivå på kort tid. Därför vill jag undersöka om en utbildning som "Korta vägen" möjligen är en kort väg till jobb eller kompletterande studier.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur deltagarna i de tre första kurserna ser på "Korta vägen" och att försöka ta reda på vilka faktorer som kan förkorta vägen till självförsörjning.

Mina frågor är följande:

1. Anser deltagarna att kursen varit effektiv och lett till snabb inläring i svenska?
2. Är deltagarna nöjda efter avslutad kurs?
3. Vad gör deltagarna efter kursen?

3. Tidigare forskning

I det här avsnittet tar jag upp den litteratur som jag har läst om andraspråksinlärning och några studier om invandrare på den svenska och danska arbetsmarknaden.

3.1 Forskning om andraspråksinlärning

Inom andraspråksforskningen har man idag en kognitiv-konstruktiv syn på andraspråksinlärning och man ser inläraren som en aktiv person som i interaktion med andra skapar ett regelsystem för det nya språket. För att språket ska utvecklas krävs ett varierat inflöde (input). Enligt Krashen (1987) bör inflödet ligga något över den nivå som inläraren har då inläraren använder sina kunskaper och tidigare erfarenheter för att förstå och steg för steg lär sig mer av det nya språket. I samband med detta talar Krashen om foreigner talk, dvs. att omgivningen på olika sätt anpassar sitt språk genom att t.ex. tala långsamt, använda ”enklare” ord och ta om mer än man gör när man pratar med infödda talare (Lindberg 2005).

Viberg (1993) konstaterar att barn och vuxna lär sig på ett likartat sätt men att vuxnas inlärning ofta avstannar på en tidig utvecklingsnivå. Det förklaras med att vuxna har färre kontakter med talare av målspråket. Att vuxna stannar på en lägre nivå visar också en studie av Snow & Hoefnagel-Höhle (i Krashen et al. 1982). Deras studie visar att äldre barn och vuxna lär sig snabbare i början medan yngre inlärare når en högre slutnivå. Med stigande ålder avstannar utvecklingen även efter tio års vistelse. Därför är det viktigt med en varierad undervisning och möjligheter till kommunikation (Viberg 1993).

En tysk studie (Seright 1985) visar att åldern vid ankomsten till ett nytt land är viktig. Man har testat hörförståelsen hos olika åldersgrupper och dessa tester visar att yngre inlärare förbättrar sig snabbare än äldre. Även den muntliga produktionen går snabbare hos yngre. En faktor kan vara att yngre har mer kontakter och alltså har fler möjligheter att träna och större motivation att lära sig språket. Att kontakter med målspråkstalare på fritiden är en mycket viktig faktor visar en studie av Klein & Dittmar (1979). Det finns stora individuella skillnader, men högre ålder, låg utbildningsnivå och förstaspråkets avstånd till målspråket är faktorer som starkt påverkar andraspråksinlärningen. Tidigare språkinlärning och kunskaper i

närbesläktade språk underlättar andraspråksinläringen menar Viberg (1993).

Pienemann m.fl. (1998) har i studier visat att inlärningsgången är den samma för både formella och informella inlärare och att man bara kan producera sådant som man kan processa. Grammatiken lärs in steg för steg i en bestämd ordning. Gisela Håkansson (2004) använder processbarhetsteorin (Pienemann 1998) för att förklara inläringen av svenska som andraspråk och beskriver utvecklingen som en stege där inläraren klättrar uppåt. För att kunna ta steget till nästa stegpinne måste man ha stått på den tidigare pinnen. Utvecklingsnivåerna för svenska kan illustreras med tabellen nedan.

Tabell 1 Utvecklingsnivåer för svenska enligt processbarhetsteorin, (från Pienemann och Håkansson 1999 i Håkansson 2004).

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Grammatisk information mellan satser Skillnad huvudsats/bisats		Negation före verb i bisats
4. Grammatisk information inom satser, mellan fraser	Kongruens (predikativ)	Inversion i satser med framförställt adverb (verbet alltid på andra plats)
3. Grammatisk information inom fraser, frasmorfologi	Kongruens (attributiv)	ADV + subjekt före verb
2. Ordklass lexikal morfologi	Plural, bestämdhet, presens, preteritum	Kanonisk ordföljd (oftast subjekt före verb)
1. "ord"	Oböjda former	Enstaka konstituenten

På den första nivån lär man sig som vid all språkinläring ord utan att använda grammatiska regler.

På den andra nivån kan man processa ordklasser, dvs. man gör skillnad på t.ex. verb och substantiv och den som lär sig svenska börjar använda substantiv i bestämd form och plural, *bil-en, bil-ar*. Man kan använda verb i presens och preteritum, *sluta-r sluta-de*. Man använder rak ordföljd, subjekt, verb, objekt, *Jag köper en bil*.

På den tredje nivån kan inläraren processa fraser och böja substantiv och adjektiv i en nominalfras, *en ny bil, många ny-a bil-ar*. På den här nivån använder man fortfarande rak ordföljd även när t.ex. ett adverb kommer först i satsen, *Idag jag köper en bil*.

På den fjärde nivån kan man processa grammatisk information mellan fraser och man klarar predikativ kongruens, *Bil-ar-na är ny-a*. Man använder både rak, *Han köper en ny bil idag*, och omvänd ordföljd, *Idag köper han en ny bil*.

På den femte och högsta nivån kan inläraren processa grammatisk information mellan satser. För svenska betyder det att inläraren klarar skillnaden mellan ordföljden i huvudsats och ordföljden i bisats, *Han kommer inte i morgon./Han säger att han inte kommer i morgon*.

Inger Lindberg (2005) menar att man idag betonar språkets kommunikativa och sociala aspekter; tidigare var det läraren som förmedlade kunskap som en färdig produkt. I dag är lärarens roll att organisera, vägleda, uppmuntra och ge återkoppling. Lindberg betonar samtalets roll i språkinlärning och gör en genomgång av olika forskares studier av samtal.

För att lära sig ett andraspråk är interaktion med andra nödvändig. Den första som visade på samtalets roll för andraspråksinlärning var Evelyn Hatch (1978). Hatch menade att vuxna som lär sig ett andraspråk tidigt bör kunna presentera sig, kunna tala om sitt yrke, kunna ta upp ämnen som de är intresserade av, öva hörförståelse, öva olika sätt att be om förtydligande och öva sig i att använda olika sorters återkopplingssignaler i samtal med andra. Allt detta är sådant som man måste träna i andraspråksundervisningen för vuxna. (Lindberg 2005)

Vygotskij säger: "Det som ett barn kan göra med lite hjälp idag kan hon göra själv imorgon." Det tolkas av Lindberg som att vi livet igenom tänjer våra resurser med hjälp av våra medmänniskor och det kan överföras till andraspråksinlärare som med stöd kan kommunicera utöver sin förmåga (Lindberg 2005).

Att interaktion och kommunikation är absolut nödvändigt vid språkinlärning är de slutsatser man kan dra av Inger Lindbergs genomgång och enligt henne är det viktigaste vid andraspråksundervisning:

- att variera undervisningen
- att använda olika typer av språkutvecklande aktiviteter
- att anpassa undervisningen till gruppen
- att väcka lusten att använda språket genom meningsfulla, intressanta, nyttiga och roliga aktiviteter
- att organisera arbete och samtal i smågrupper (vilket förbereds och följs upp av läraren).

Andraspråksinlärning är en kreativ process som har stora likheter med förstaspråksinlärning och enligt Thomas & Collier (1997) tar det mellan fem och tio år att utveckla skolrelaterade språkfärdigheter på ett andraspråk (Lindberg 2006).

I den danska rapporten från Institut for Pædagogisk Antropologi vid Danmarks Pædagogiske Universitet (2004) "At blive en del af en arbejdsplads – om sprog og læring i praksis" redogör författarna Marianne Søgaard Sørensen och Anne Holmen för en undersökning som de har gjort på sju olika arbetsplatser där invandrare har praktik. De har observerat och intervjuat invandrarna, deras kolleger och arbetsledare. I rapporten skriver de bl.a. om att lära sig språk i olika domäner. Bland annat frågade de en grupp turkiska kvinnor vad de hade lärt sig på "sprogskolen" och fick svaret "- At sige hvad vi hedder og hvor vi kommer fra!" De menar att många flyktingar och invandrare upplever att språkundervisningen har lite att göra med det språk som används "i verkligheten" men de berättar också om en ung iransk man som efter ett halvårs undervisning på "sprogskolen" tyckte att han inte hade lärt sig någonting och slutade skolan. En dag på bussen upptäckte han emellertid att han kunde förstå vad ett par flickor på sätet framför honom pratade om. Då gick det upp för honom att han trots allt hade lärt sig en del i skolan och började där igen (Søgaard Sørensen & Holmen 2004).

I rapporten citeras Karen Lund och Michael Svendsen Pedersen:

Læringsrummet er det sted hvor den sproglige opgave formuleres, hvor de sproglige problemstillinger bearbejdes, hvor læringsstrategier udvikles; anvendelserummet er det sted hvor sproget anvendes som en del av ens (arbejds)liv. Men jo mere de to glider over i hinanden, des større muligheder får den enkelte for at gøre anvendelserum til nye læringsrum hvor arbejdet med at mærke sig nye måder at sætte indhold på sprog fortsættes. (Lund og Svendsen Pedersen 2003 i Søgaard Sørensen & Holmen 2004)

Det Sjøgaard Sørensen och Holmen menar är att språkundervisning kombinerat med en bra arbetsplats främjar språkinläringen. De berättar om en arbetsplats där de intervjuat en invandrad kvinna och hennes danska arbetskamrater och en av kvinnorna säger ”vi prövar jo att lære hende, hvad tingene hedder” (Sjøgaard Sørensen & Holmen 2004).

3.2 Forskning om invandrares vägar till arbete

Carolina Bjurling har i rapporten ”Komma till sin rätt. Om invandrade akademikers väg till kvalificerade arbeten: hinder och öppningar” (Högskoleverkets rapportserie 2004:37 R) gjort en genomgång av flera tidigare studier om invandrade akademiker. Hennes rapport bygger dock till största delen på sexton invandrade akademikers livshistorier. Hon har också intervjuat tre arbetsförmedlare och en representant för en invandrarförening. De sexton personerna har ”lyckats” få kvalificerade arbeten och Bjurling försöker ta reda på vilka strategier som är lyckosamma och också vilka hinder som har funnits på vägen till ett kvalificerat arbete.

De hinder som informanterna anger är ofta en lång väntan på uppehållstillstånd, en bostadsort utan någon möjlighet till yrkeskarriär, dålig kommunintroduktion och SFI-undervisning och problem med att utvärdera utbildning. Ofta har informanterna blivit hänvisade till arbete och undervisning på för låg nivå. De har ibland blivit behandlade som barn och de har känt sig förminskade och bara känt sig som ”invandrare”, inte som välutbildade människor med många olika egenskaper och erfarenheter (Bjurling 2004).

Vilka vägar har då Bjurlings informanter tagit för att lyckas? Det viktigaste för dem verkar ha varit att snabbt lära sig svenska. De har tagit egna initiativ, t.ex. har de läst dubbelt, både på SFI och på kvällskurser. Ingen av informanterna har dock fått ett kvalificerat arbete direkt efter avslutade språkstudier. De har flyttat från mindre till större kommuner. De har valt att komplettera sina akademiska studier på universitet och högskola. De har sökt arbete. De har varit aktiva. De säger att de har lyckats tack vare sin egen inställning och sociala förmåga. Flera har fått mycket bra hjälp och vägledning från arbetsförmedlingen med kurser och praktikplatser, vilket varit helt avgörande för dem. Några är dock kritiska till den vägledning de har fått från arbetsförmedlingen.

Språkkunskaper och anpassningsförmåga är nödvändigt, menar Bjurling (2004), men det är inte bara individuella egenskaper som är

viktiga utan det krävs också svenska kontakter och läget på arbetsmarknaden är avgörande. Samma yrkesgrupp kan ställas inför helt olika krav beroende på arbetsmarknadsläget.

Bjurling urskiljer tre vägar till ett kvalificerat jobb. 1) Att arbeta sig uppåt från okvalificerade arbetsuppgifter, 2) Att komplettera tidigare utbildning på svenskt universitet/högskola (nödvändigt för bl.a. legitimationsyrken), 3) Att omskola sig. De tre vägarna eller en kombination av dessa samt svenska kontakter och referenser är nödvändiga för att lyckas.

Enligt de intervjuade arbetsförmedlarna beror framgången på god självuppfattning, motivation, höga målsättningar, realistiska förväntningar samt förståelse för och insyn i arbetsmarknadens krav. (Bjurling 2004)

I ”Arbetslivets (o)synliga murar”, (SOU 2006:59) gör redaktören Paulina de los Reyes en sammanfattning av de olika bidragen i rapporten och konstaterar att många invandrare står utanför den svenska arbetsmarknaden men att de flesta har arbete och diskrimineras genom ”ojämlika anställningsvillkor, fördomar och rasism på arbetsplatser [...] föreställningar om bristande kompetens, osynliggörande, stigmatisering och nedvärdering [...]

Rapporten visar att ”[...] den strukturella diskrimineringen [...] möjliggörs i och genom organisatoriska modeller som särskiljer och rangordnar de anställda.” och ”[...] placerar invandrade personer och deras barn i en underordnad position.” (de los Reyes 2006)

Ernesto Gutiérrez (2006) berättar sin historia som arbetslös akademiker i rapporten ”Arbetslivets (o)synliga murar” och han är kritisk till hur Arbetsförmedlingen fungerar och menar att han inte fick någon hjälp därifrån då han ville söka jobb på sitt eget sätt genom att försöka få kontakter med företag och presentera ett förslag till projekt. Efter två år i Sverige genomförde han ett forskningsprojekt på ett industriföretag men efter att ha bott här i mer än fyra år har han fortfarande inte något kvalificerat fast jobb. Gutiérrez ser två problem när man söker jobb och det är att man har meriter som ”betraktas som luft” och att man saknar ett kontaktnätverk. Han menar att några uppgifter för Arbetsförmedlingen borde vara att försöka ordna kontakter mellan invandrare och olika företag och att sammanföra arbetssökande med personer som har lyckats på arbetsmarknaden.

”Den (arbetsförmedlingen, min anm.) borde vara den bro som erbjuder kontakt, information, råd och inspiration mellan den

arbetslöse och universitet, företag, offentliga myndigheter och andra invandrade akademiker som, under tidigare år, har vandrat hela vägen fram till att bli en del av Sverige” (Gutiérrez 2006).

I en uppsats, ”Vägen till arbete. Sex invandrade akademiker med utländsk examen möter den svenska arbetsmarknaden”, från sociologiska institutionen vid Lunds universitet har Eva Sejdevik (2002) intervjuat sex personer. Fem personer har arbete men ingen av dem har ett arbete som motsvarar deras akademiska utbildning. De hinder på vägen till arbete som Sejdevik ser är språket, missriktade arbetslöshetsåtgärder, låg värdering av kunskaper, negativa attityder hos samhällsinstitutioner som hon kopplar till diskriminering och bristande dialog. Det som har hjälpt personerna på vägen till arbete är kontakter i arbetslivet och stöd från vänner och olika samhällsinstitutioner.

I ett examensarbete på Malmö högskola, ”Invandrade akademikers vägar och strategier till arbete”, har Katarina Weberg och Åse Roswall (2006) intervjuat sex personer för att belysa möjligheter och hinder samt framhålla framgångsrika strategier på väg mot arbete. I sin analys pekar de på att språket är viktigt och att undervisningen bör individanpassas. En framgångsrik väg till arbete är att ta ett underkvalificerat jobb för ”att få in en fot”.

4. Metod

I det här kapitlet redovisar jag vilka metoder jag använt för min undersökning, hur jag gjorde urvalet av informanter och hur jag genomförde enkäter och intervjuer.

4.1 Kvantitativ och kvalitativ metod

För att få svar på mina frågor har jag använt en kvantitativ metod genom att göra en enkät ställd till alla kursdeltagare i de tre första Korta vägen-kurserna. Enkäten diskuterade jag med gruppen som arbetar med uppdragsutbildningen på Högskolan i Skövde. I gruppen finns lärare, kursansvarig, praktikanskaffare/karriärcoach och projektledare. Anledningen till att jag diskuterade med gruppen var att uppsatsen också är en utvärdering av de tre första kurserna som ska lämnas till Högskolan i Skövde och till uppdragsgivaren Arbetsförmedlingen. Enkäten består mest av slutna frågor men några öppna frågor finns också, (bilaga 1). När jag sammanställde enkäten hade jag användning för Enkätboken (Trost 2001). Det gällde framför allt den grafiska utformningen och avsnittet om att ställa rätt frågor.

Jag har också använt en kvalitativ metod genom att jag har intervjuat två kursdeltagare och en av praktikanskaffarna individuellt och samtalat med tre kursdeltagare i grupp.

4.2 Urval

Genom att jag har varit med och testat och intervjuat blivande kursdeltagare och dessutom undervisat vissa timmar på Korta vägen har jag kommit i kontakt med de flesta deltagarna.

Eftersom mitt syfte med den här uppsatsen är att ta reda på vad deltagarna i de tre första kurserna anser om kurserna gjorde jag enkäter som vände sig till alla deltagare i de tre första kurserna.

När jag valde personer att intervjuas valde jag en person som bott i Sverige kort tid och efter kursen har jobb och en person som bott här relativt länge och vid intervjutillfället söker jobb. För gruppsamtalet valde jag tre personer från samma världsdelen utanför Europa men i

olika åldrar. Vidare har jag intervjuat en av praktikanshäftarna eftersom denna person ofta har kontakt med olika deltagare efter avslutad kurs och därför vet hur det har gått för flera av dem. De intervjuade var enbart positiva till att medverka.

4.3 Genomförande

När enkäten var färdig skickade jag en inbjudan, (bilaga 2), till deltagarna i de två första kurserna, sammanlagt 37 personer. I inbjudan hälsade jag deltagarna välkomna till en träff på Högskolan i Skövde vid två olika tillfällen, en på dagtid och en på kvällstid. Till den första träffen kom fyra personer och till den andra träffen kom åtta personer. Vid de båda träffarna berättade jag att jag skulle göra en utvärdering av kurserna som skulle presenteras för Arbetsförmedlingen och för dem som arbetar med kurserna på Högskolan. Vidare berättade jag att undersökningen är en uppsats på Göteborgs universitet och att det var frivilligt att svara på enkäten. Jag talade även om att de svarande kommer att vara anonyma i uppsatsen, dvs. de kommer inte att namnges. När det gäller anonymiteten är ett problem att antalet kursdeltagare är begränsat och att det framgår av uppsatsen när och var undersökningen är gjord. De närvarande fick ungefär 40 minuter på sig att besvara enkäten och jag var med under tiden för att de skulle ha möjlighet att fråga om det var något som var oklart eller svårt att förstå.

Då endast tolv personer hade svarat på enkäten efter de två träffarna på Högskolan skickade jag enkäten per post till dem som inte varit närvarande. I ett följebrev berättade jag att jag skulle göra en utvärdering av kurserna och bad deltagarna svara på enkäten och använda det portofria bifogade svarskuvertet och skicka tillbaka enkäten till mig. Svar kom från ytterligare tretton personer. Jag hade numrerat enkäterna för att veta vilka som svarade och för att kunna skicka eventuella påminnelser men jag gjorde bara ett utskick då jag ansåg att jag hade fått tillräckligt många svar för mitt syfte med undersökningen. Ett brev kom tillbaka med uppgiften ”adressaten okänd”. Enkäten har således nått 36 personer av 37 möjliga. 25 personer har svarat på den och svarsfrekvensen är alltså 74 procent.

Under tiden som jag genomförde enkäterna med deltagarna i de två första kurserna pågick den tredje kursen och under den sista kursveckan svarade femton personer på enkäten, som jag omarbetat något, då frågorna om nuvarande sysselsättning m.fl. inte var

relevanta. Nitton personer fullföljde den tredje kursen och svarsfrekvensen var 79 procent.

Intervjuerna med kursdeltagarna och gruppsamtalet spelade jag in på diktafon. Den ena intervjun gjorde jag på den intervjuades arbetsplats och den andra intervjun gjordes i ett grupprum på Högskolan. Gruppsamtalet ägde rum i en undervisningssal på Högskolan. Vid intervjun med praktikanordnaren som jag träffade på hennes arbetsrum på Högskolan valde jag att föra anteckningar. Trost (1997) beskriver olika sätt att intervjua och diskuterar bandupptagning/anteckningar. När jag använde diktafonen gav alla sitt medgivande till det och det verkade inte vara något som ”störde” någon av dem. Trost menar att det kan vara svårt att föra anteckningar och att det kan oroa den intervjuade om man bara antecknar en del. Jag upplevde inga problem med det och jag tror inte heller att det oroade den intervjuade.

Trost säger också att man vid kvalitativa intervjuer inte har någon standardiserad frågeguide utan meningen med sådana intervjuer är att komma åt vad den enskilde har för uppfattning i en fråga. Genom att låta de intervjuade styra intervjun och försöka få dem att prata så öppet som möjligt tycker jag att jag nått mitt syfte med intervjuerna som var att försöka ta reda på vad de intervjuade har för uppfattning om Korta vägen. När jag skriver ”intervjuer” menar jag de enskilda intervjuerna och räknar inte gruppsamtalet dit. Gruppsamtalet gav inte så mycket. Det var lite rörigt och de tre höll oftast med varandra, instämde med vad de andra sa osv. och det var svårt att få någon uppfattning om vad varje person hade för tankar.

4.4 Metodval

Mitt syfte med uppsatsen är att ta reda på vad deltagarna i tre Korta vägen-kurser anser om kurserna. För att få så många som möjligt att svara på frågor om kurserna bedömde jag att det bästa vore att göra en enkät till alla kursdeltagare. När jag sammanställde enkäten tog jag hjälp av gruppen som arbetar med Korta vägen på Högskolan för att få med alla frågor som man kan tänkas vilja ha svar på. Ett problem med att göra en enkät skulle kunna vara att få tillräckligt med svarande. Jag trodde att det skulle vara ganska lätt genom att jag bjöd in deltagarna från de två första kurserna till träffar på Högskolan och tänkte att de skulle tycka att det vore roligt att träffa sina kurskompisar igen. Bara tolv personer av trettiosex inbjudna kom och jag skickade senare enkäter till dem som inte kom.

Enkäten till deltagarna i den tredje kursen genomförde jag under deras sista kursvecka på Högskolan men antalet svarande blev av olika anledningar inte mycket högre procentuellt än vad det blev för de två första kurserna.

När det gäller enkäterna kan antalet svarande ändå betraktas som relativt stort men att dra några generella slutsatser av materialet är svårt. Resultatet visar vad fyrtio deltagare i tre Korta vägen-kurser anser om kurserna. Femton personer som har deltagit i någon av kurserna har inte svarat på enkäten och det är möjligt att de har andra uppfattningar än de som har svarat.

För att belysa och exemplifiera det som kommer fram i enkäterna gjorde jag också intervjuer med två kursdeltagare och en karriärcoach och samtalade med tre kursdeltagare i grupp. Utifrån intervjuerna och gruppsamtalet är det svårt att dra några generella slutsatser. Det är de enskilda personernas erfarenheter och upplevelser som kommer fram.

5. Resultat

I det här kapitlet redogör jag för det som har framkommit i enkäterna till kursdeltagarna och i intervjuerna med två kursdeltagare och en praktikansaffare/karriärcoach och i samtalet med tre kursdeltagare.

5.1.1 – Enkäten kurs 1 och 2

Tjugofem personer från de två första kurserna har svarat på enkäten, femton kvinnor och tio män. De är födda mellan 1956 och 1983. Kvinnorna har nio olika språk som modersmål: arabiska, engelska, indonesiska, kinesiska, kurdiska, polska, ryska, spanska och ukrainska. Männerna talar åtta olika språk: albanska, engelska, kirundi, persiska, somaliska, tjetjenska/ryska och ukrainska.

Förutom sina modersmål talar personerna flera olika språk, många använder dagligen tre språk, någon talar fyra språk varje dag och en man uppger att han dagligen talar fem språk.

Många olika nationaliteter finns bland deltagarna och de har ibland gått i gymnasiet (motsvarande) utanför sina hemländer, flera har universitetsutbildning från andra länder än sina hemländer. De som svarat på enkäten har mellan tolv och tjugofyra års utbildning från grundskola till universitet.

De yrken och utbildningar som de svarande har är bibliotekarie, civilingenjör och annan ingenjör, ekonom, jurist, lärare/forskare, medicinstuderande, psykolog och statistiker. De har arbetat inom sitt yrke alltifrån några månader upp till arton år. Fyra personer uppger att de arbetar inom sitt yrke vid tiden för enkätgenomförandet.

På frågan om de vill fortsätta arbeta inom sitt yrke svarar de flesta ja, två personer svarar nej och en person vet inte. Nitton personer svarar att de behöver studera mera och att de också är beredda att göra det för att kunna arbeta inom sitt yrke i Sverige. Fyra personer säger att det inte behövs ytterligare studier, två personer vet inte om det behövs. Femton personer kan tänka sig att byta yrke medan tio personer inte vill det.

I stort sett alla fick veta om ”Korta vägen”-kursen genom arbetsförmedlingen och av dem som svarat har tolv personer gått 10-veckorskursen och tretton personer har gått 20-veckorskursen.

Utöver den ”vanliga” kursen deltog tre personer i en kurs i pedagogik, en person läste datakunskap och två personer läste på komvux på kvällstid.

Tabell 2 Antal svarande på olika påståenden om kursen i enkäten till deltagarna i den första och andra kursen.

”Vad tycker du om kursen?

Här följer några påståenden om den. I vilken grad instämmer du?”

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Summa
Informationen före kursen var bra	12	11	1	1	25
Kursen var lagom lång	4	10	2	9	25
Jag lärde mig mycket om Sverige	12	11	1	1	25
Jag lärde mig mycket svenska	12	11	1	1	25
Jag lärde mig att prata mer svenska	14	7	2	2	25
Jag lärde mig att skriva bättre svenska	12	11	1	1	25
Jag lärde mig att läsa och förstå mer svenska	14	9	1	1	25
Jag lärde mig att lyssna och förstå mer svenska	13	11		1	25
Kontakten med högskolans personal och lärare var bra	19	5	1		25
Lärarna hade goda kunskaper i sina ämnen	22	3			25
Lärarna kunde lära ut på ett bra sätt	19	5	1		25
Det var lätt att få hjälp av personalen på högskolan	16	7	1	1	25
Böcker och arbetsmaterial passade för kursen	16	8	1		25

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämmd	Instämmer inte	Summa
Antalet undervisnings- timmar var lagom	7	13	1	4	25
Schemalagd tid för självstudier var bra	9	12	2	2	25
Praktik två dagar/vecka är lagom	11	5	2	7	25
Kontakten med dem som ordnade praktik var bra	16	4	2	3	25
Jag lärde mig mycket på min praktikplats	7	11	3	4	25
Jag lärde mig mycket om arbetsmarknaden i Sverige	7	12	2	4	25
Kontakten med de andra kursdeltagarna var bra	17	5	2	1	25
Det var bra att min utbildning blev validerad	13	7	2	3	25

Vid tiden för enkätens genomförande uppger tio kvinnor att de studerar på hel- eller deltid. Tre personer arbetar och någon kombinerar arbete och studier. En person driver eget företag och kombinerar det med studier. Tre personer praktiserar och kombinerar praktiken med studier.

Av de tio män som svarat på enkäten uppger två att de arbetar heltid, sex personer studerar på hel- eller deltid, en person är arbetssökande och en är sysslöslös, ”sitter hemma”.

I kommentarerna säger flertalet av de svarande att det har varit en bra kurs. Några säger att de har lärt sig prata mer svenska men att tiden har varit för kort. Flera personer önskar att kursen hade gett betyg i svenska och någon tycker att kursen skulle leda fram till TISUS-nivå. De som har haft praktik menar att det var bra för nu har de referenser när de söker arbete. Flera tycker att praktiken kunde vara längre. De som inte hade praktik tar upp det som något de saknade på kursen. En person säger att hon har fått arbete tack vare kursen. Ett par personer säger att det var bra att deras utbildning blev validerad och att de vet vad de behöver komplettera sin utbildning med för att kunna arbeta inom sitt yrke i Sverige. Däremot är en person besviken över att nu veta att det behövs ett par års studier för

att få svensk behörighet. Överlag är kommentarerna positiva men två personer säger att kursen inte har gett dem någonting.

5.1.2 Enkäten kurs 3

Tre män och tolv kvinnor har svarat på enkäten. De är födda mellan 1955 och 1982. De talar tretton olika modersmål: arabiska, azerbajdzanska, bosniska, bulgariska, kirundi, makedonska, persiska polska, portugisiska, ryska, spanska, swahili och tjetjenska. De använder dagligen upp till fyra språk men vanligen två eller tre.

De har gått i skolan, från grundskola till universitet mellan fjorton och tjuogoett år.

De yrken som finns representerade är (civil)ekonom, (civil)ingenjör, jurist, kemist, logoped, lärare och sjuksköterska. De har alltifrån ingen till arton års arbetslivserfarenhet.

Tolv personer vill fortsätta arbeta inom sitt yrke och åtta personer behöver studera mera för att kunna göra det. Tretton personer uppger att de vill fortsätta studera. Sex personer svarar att de kan tänka sig att byta yrke.

De flesta fick höra talas om Korta vägen-kursen genom Arbetsförmedlingen men några av kompisar eller ”kommunen”.

Tre deltagare har läst bokföring förutom Korta vägen och två personer har läst extra svenska på högskolans ordinarie kurser i svenska för utbytesstudenter.

Tabell 3 Antal svarande på olika påståenden om kursen i enkäten till deltagarna i den tredje kursen

”Vad tycker du om kursen?

Här följer några påståenden om den. I vilken grad instämmer du?”

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Summa
Informationen före kursen var bra	7	7	1		15
Kursen var lagom lång	4	6	2	3	15
Jag lärde mig mycket om Sverige	8	6	1		15

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Summa
Jag lärde mig mycket svenska	10	5			15
Jag lärde mig att prata mer svenska	9	5		1	15
Jag lärde mig att skriva bättre svenska	9	6			15
Jag lärde mig att läsa och förstå mer svenska	10	4	1		15
Jag lärde mig att lyssna och förstå mer svenska	10	4	1		15
Kontakten med högskolans personal och lärare var bra	12	2	1		15
Lärarna hade goda kunskaper i sina ämnen	13	2			15
Lärarna kunde lära ut på ett bra sätt	13	2			15
Det var lätt att få hjälp av personalen på högskolan	12	3			15
Böcker och arbetsmaterial passade för kursen	12	3			15
Antalet undervisnings-timmar var lagom	7	6		2	15
Schemalagd tid för självstudier var bra	7	4	4		15
Praktik två dagar/vecka är lagom	10	3	2		15
Kontakten med dem som ordnade praktik var bra	11	2	1	1	15
Jag lärde mig mycket på min praktikplats	6	6	1	2	15
Jag lärde mig mycket om arbetsmarknaden i Sverige	2	9	3	1	15
Kontakten med de andra kursdeltagarna var bra	13		2		15

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	Summa
Det var bra att min utbildning blev validerad	11		3	1	15

När kursen slutar planerar fyra personer arbete på deltid. Tio personer ska fortsätta studera på hel- eller deltid. Fem personer uppger att de ska söka jobb eller fortsätta studera. Två personer svarar att de inte vet vad de ska göra.

De flesta deltagare säger i sina kommentarer att de genom sina praktikplatser har fått kontakter på arbetsmarknaden och att de nu har referenser att hänvisa till. De som har haft praktik har haft bra praktikplatser. De som inte har haft praktik under hela kursen nämner det som något negativt och trycker på att alla borde ha praktik från början av kursen.

De tycker i allmänhet att det har varit en bra kurs och att de har lärt sig mycket svenska men somliga tycker att kursen skulle vara längre med fler lektioner per vecka och fler individanpassade lektioner i datoranvändning. Någon nämner att kursen borde ge betyg i svenska.

5.2.1 Intervju med Maria

Maria är ett fingerat namn. För att bevara hennes anonymitet anger jag inte var hon bor och inte heller var hon arbetar eller vad hon arbetar med. Maria deltog i den andra kursen. Jag anger detta eftersom kurslängden har varierat och det är en avgörande faktor för vad deltagarna har för uppfattning om kursen. Hon hade bott en kort tid i Sverige före kursen. Hon hade läst lite svenska på SFI och visade vid antagningsprovet en mycket god prognos. Vi träffades på hennes arbetsplats och jag spelade in intervjun på diktafon. Jag återger här hela intervjun men har redigerat genom att ta bort omtagningar, tvekanden och utelämnat/skrivit om sådant som gör henne lätt att identifiera. Mina frågor har jag också tagit bort. Trost (1997) anser att man ska vara sparsam med långa citat från intervjuer men jag anser att eftersom det handlar om andraspråksinläring så finns det en poäng med att återge hela intervjun.

Maria berättar: ”Kursen var bra för man lärde sig språket och samhällskunskap. Jag hade läst sfi en månad när jag började kursen. I början kunde jag inte förstå så mycket men det gick snart mycket lättare. Vi hade en bra lärare i samhällskunskap och jag kunde förstå allt men jag skulle vilja ha fler lektioner i svenska. Datakunskap behövde jag inte. Det är självklart för mig hur man använder Word och skriver CV, det kan man hitta överallt. På Internet kan man hitta olika exempel. För mig var det inte nödvändigt. Hade man turen att få en bra praktikplats kunde man också få jobb. Jag hade praktik här (en regional myndighet) men jag började ganska sent för det var svårt att hitta praktikplats. Efter kursen fick jag en projektanställning här. Jag har arbetat här i nio månader nu. Det går bättre och bättre med språket för man har mycket kontakt med svenskar så det är bra att jobba här. Ibland men mer och mer sällan pratar vi engelska. Om det är något svårt kan vi ta hjälp av engelska. Vi fikar två gånger om dagen så då kan vi prata om olika saker, allt möjligt, inte bara jobbet. I mitt hemland på mitt jobb där åt jag vid datorn. Jag fick betalt för hur mycket jag gjorde. Folk jobbar ganska långsamt i Sverige. Här jobbar vi med XXXXXXXX. Vi har skrivit en rapport, på sidan 6 står mitt namn. Jag har inte skrivit allt men huvuddelen. Framför allt har jag lärt mig skriva här. När jag började skriva i somras var det fel i nästan varje mening. Efter lång tid blev det mindre fel och på slutet var nästan allt rätt. Jag har fått hjälp hemma men vi pratar inte så mycket svenska, mest engelska. Nu kan jag skriva utan hjälp. Om jag inte hade skrivit detta (rapporten, min anm.) hade jag inte kunnat skriva som jag kan nu. Ett bra sätt att utveckla språket. När jag ringer till mitt hemland talar jag mitt modersmål.

Det här jobbet motsvarar inte min utbildning. Den är mer kvalificerad. Det här jobbet är lättare men det är sju år sedan jag var klar med min utbildning så jag har nog glömt mycket. Jag har inte haft något jobb som motsvarar min utbildning eftersom det har varit stor arbetslöshet. Det var svårt att hitta ett passande jobb. Jag har jobbat med andra saker. Nu jobbar jag här tack vare Korta vägen och det är roligt men man behöver inte min utbildning. Jag söker nytt jobb och hoppas få det när projektet tar slut. Kanske fortsätter jag på komvux och läser mer svenska men det är inte bra att man har grupper med så väldigt olika kunskaper och olika bakgrund. På Korta vägen är folk mer på samma nivå och det är bra.”

5.2.2 Intervju med Tina

Tina är ett fingerat namn och för att hon i möjligaste mån ska vara anonym anger jag inte bostadsort eller var hon praktiserade. Tina har bott relativt länge i Sverige men har inte haft något jobb här som motsvarar hennes utbildning. Tina och jag träffades på Högskolan i Skövde och jag spelade in intervjun på diktafon. Som i intervjun med Maria återger jag intervjun i dess helhet men har redigerat genom att ta bort omtagningar, tvekanden och mina frågor. Vidare har jag formulerat om sådant som gör henne lätt att identifiera, t.ex. skriver jag "hemkommun" i stället för Ortsnamn och "praktikplats" i stället för namnet på praktikplatsen.

Tina berättar: "Nu slutar kursen och jag väntar på svar om praktikplats från några olika banker. Jag är civilekonom. Det bästa på kursen var lektionerna i svenska och så praktiken, vi fick lite kontakter. Jag praktiserade som redovisningsekonom och lärde mig mycket om hur arbetet i Sverige fungerar och hur man jobbar med redovisning. Jag översatte också en balansräkning från mitt modersmål till svenska och då lärde jag mig en massa nya ord. Det var lite svårt. Det tog mycket tid. Jag fick låna litteratur från högskolan. Det är ju inte bara språket. Man kan inte översätta direkt, man måste ha kunskaper i ekonomi också. Det var över tio år sen jag läste men ändå kommer jag ihåg. Det var bra. Jag har bättre självförtroende nu. Jag har bott här länge och läste sfi och svenska grund i min hemkommun. Här på kursen lärde jag mig inte så mycket svenska men vi läste en massa artiklar och det var många ord som man inte använder varje dag. På praktikplatsen lärde jag mig svenska. För att få jobb måste man kunna språket, det är viktigt, men man måste inte kunna perfekt. Det är många på kursen som säger att de klarar sig bra på praktikplatsen. Man måste kunna presentera sig bra. Man måste vara noggrann, jobba bra och inte bara säga att man är bra, man måste visa att man kan. Det är många som tycker att vi som kommer från olika länder inte kan så mycket. När man inte kan språket kan man inte presentera sig så bra men när man praktiserar kan man visa att man kanske kan mer än man kan visa genom språket. På anställningsintervju kan man inte presentera sig på ett bra sätt när man inte kan språket så bra men genom en praktikplats kan man visa att man kan.

Kursen har varit bra. Vi kommer från olika länder och kursen visar livet här i Sverige och vilka vägar det finns, bra för dem som bara bott här 1 – 2 år, vad de ska göra i framtiden, hjälper oss. Vi är som små barn, vi börjar från noll. Jag kände det så, när jag kom till Sverige. Man börjar nästan från noll. Så det är inget fel att vuxna går på kurs. Vi har haft bra kontakter med varandra i gruppen, inga konflikter, bara trevligt. Kanske för att vi är vuxna? Vi har inte jobbat så mycket ihop i min grupp men i den andra gruppen har de hjälpt varandra jättemycket med svenska språket.

Jag är nöjd med kursen, har lite nya kontakter och tänker positiva tankar. För att kursen ska bli ännu bättre tycker jag att man skulle ha lite mer svensklektioner absolut. Och mer data, vi behöver fler lektioner, alla tycker samma det vet jag. Det var för mycket tid till självstudier, istället borde vi få fler lektioner i svenska och data. Samhällskunskapen var lagom. Alla ska ha praktik från början. Man lär sig mycket då, språket, allt om livet i Sverige. Det var synd att alla inte hade praktik hela kursen. Lite historia, svensk historia kan vara intressant.

Jag känner mig beredd att söka jobb nu. Jag letar jobb i annonser, tidningar och på Internet. Jag skickar CV eller också går jag dit och söker upp en person. Jag har bättre självförtroende. Jag vet att jag kan nu.”

5.2.3 Gruppsamtal

Deltagarna var tre personer i olika åldrar från samma del av världen utanför Europa. Vi träffades på Högskolan i Skövde och jag spelade in samtalet på diktafon men ger här ett referat av det som framkom under samtalet. För att bevara samtalsdeltagarnas anonymitet kallar jag dem Ettan, Tvåan och Trean.

Ettan hade bott två månader i Sverige vid kursstart och hade inte läst någon svenska tidigare och säger att hon lärde sig mycket svenska på kursen. Tvåan hade bott 1,5 år i Sverige och hade läst SFI när hon började på ”Korta vägen”. Hon menar att hon lärde sig mycket svenska under kursen, framför allt på praktiken. Trean hade gått på SFI i två veckor före kursen och lärde sig snabbt mycket svenska på ”Korta vägen”. Han tycker att det var bra att vara på högskolan och träffa många svenskar där. Han har fått många kontakter med svenskar genom att delta i en datakurs med både svenska och utländska studenter.

Ettan hade praktik på en skola och det var en mycket bra praktikplats där hon lärde sig mycket om hur skolan fungerar i Sverige, det svenska skolsystemet. Det var också lärorikt att utbyta erfarenheter med lärarna på skolan. Hon var förvånad över att eleverna i skolan var så öppna.

Efter Korta vägen fortsätter Trean läsa olika kurser på högskolan som ges på engelska och han läser också svenska. Han planerar att komplettera sin utbildning från hemlandet med en master.

Ettan läser engelska och svenska på komvux och arbetar lite på skolan där hon hade praktik. Tvåan har en praktikplats och läser svenska.

Trean tycker att det hade varit bra om man hade haft praktikplatser på företag som söker personal så att man hade större chans att få jobb. Kursen borde fokusera på jobb. Hur söker man jobb? Hur gör man? Hur får man kontakt? Hur lär man känna folk? Hur pratar man med chefen? Hur presenterar man sig? Ettan och Tvåan håller med om detta.

Det var för mycket tid för självstudier tycker man och flera av deltagarna visste inte hur de skulle hantera den tiden. Man föreslår att tiden kunde användas till andra aktiviteter som t.ex. föredrag, konferenser, att engagera fler människor som kan "vägleda" kursdeltagarna i svensk kultur och också träna språket. Man tycker också att man behöver mer undervisning i datoranvändning och "jobbsökning". På det hela är alla tre nöjda med kursen.

5.2.4 Intervju med praktikansvärd/karriärcoachen M

Jag träffade M på hennes arbetsrum på Högskolan i Skövde. M kan inte vara helt anonym i den här uppsatsen eftersom det för närvarande bara finns en person med de arbetsuppgifter hon har. Jag har ändå valt att kalla henne M. Jag förde anteckningar under intervjun som jag återger som ett referat.

M har arbetat med "Korta vägen" från den andra kursen. Hennes arbetsuppgifter är bl.a. att ordna praktikplatser och se till att deltagarna får sin utbildning validerad av Högskoleverket.

M berättar att det är svårt att hitta praktikplatser åt alla kursdeltagare. Det är hård konkurrens om de platser som finns och fler yrkeskategorier har tillkommit på senare kurser. Många företag tackar nej till att ta emot praktikanter. För en ekonom hade man kontakt med 43 företag men lyckades ändå inte få någon praktikplats. Många arbetsgivare frågar efter kunskaperna i svenska och ofta vill

de ha praktikanter som är klara med SFI. Det är ofta lätt att hitta platser för lärare medan det är svårt att hitta plats för ingenjörer. De måste kunna mycket svenska och helst också engelska. När det gäller ekonomer finns det säsongsvariationer. Många skolor vill ha ersättning för att ta emot praktikanter och från den fjärde kursen kommer man att betala en viss ersättning för somliga praktikanter.

M har inga organiserade kontakter med gamla kursdeltagare men många hör av sig till henne för att få referenser, berätta att de har fått jobb eller för att de vill ha hjälp med något. M vet inget om dem som gick den första kursen men av nitton deltagare i den andra kursen har sex personer jobb och en person studerar. Nitton personer slutförde den tredje kursen och av dessa arbetar sex personer och en studerar. Fyra personer har fått arbete genom sin praktikplats och tre personer har fått arbete genom att de har fått goda referenser från sina praktikplatser. De som inte arbetar fortsätter att läsa svenska och andra ämnen.

För att lyckas få jobb är det viktigt med eget engagemang och motivation. En del deltagare söker jobb hela tiden och de lyckas bättre. Aktiva personer får jobb. Det har man sett flera exempel på.

Arbetsgivarna bestämmer vilken nivå på svenskan som behövs, på många jobb krävs att man som anställd måste kunna läsa säkerhetsbestämmelser och manualer.

Vägen till arbete förkortas för några deltagare, de lär sig svenska snabbare och de får kontakter men nyanlända deltagare går det långsammare för. De har ofta koncentrationssvårigheter p.g.a. bekymmer för anhöriga m.m. Ju kortare tid i Sverige desto mer problem.

Det är svårt att hitta en kort väg för lärare, de behöver som regel läsa Svenska B och kan först därefter komplettera sin utbildning.

De som inte får praktikplats får andra meningsfulla uppgifter, t.ex. datautbildning och fem ingenjörer har gått en CAD-kurs på högskolan.

M:s uppfattning är att många deltagare tycker att Korta vägen är bra, men att det är svårt att riktigt veta om det förkortar vägen till egenförsörjning.

6. Analys

I detta avsnitt ska jag besvara de frågor som är utgångspunkten för min undersökning.

6.1.1 Anser deltagarna att kursen varit effektiv och lett till snabb inläring i svenska

Att det tar lång tid att tillägna sig svenska som andraspråk framgår tydligt av min litteraturgenomgång, se Viberg (1993) och Lindberg (2005). Att tillägna sig ett andraspråk har stora likheter med barns språkutveckling. Man lär sig på ett likartat sätt i en bestämd ordning. Ålder vid ankomsten till Sverige har stor betydelse. Ju äldre man är desto svårare blir det att lära sig ett nytt språk. Inläringen stannar ofta på en lägre nivå med stigande ålder. Modersmålets närhet till svenskan spelar också en stor roll. Något som är positivt för framgång i svenskstudierna är tidigare språkstudier. I de enkäter jag har gjort uppger flera av deltagarna i Korta vägen-kurserna att de dagligen talar flera språk och de flesta svarar också att de har lärt sig mycket svenska på kursen. Över hälften av de svarande från de första och andra kurserna och två tredjedelar från den tredje kursen instämmer helt i påståendena ”Jag har lärt mig mer svenska, Jag har lärt mig prata mer svenska, Jag har lärt mig skriva mer svenska etc.” En person instämmer inte i något av påståendena och ytterligare två personer instämmer inte i påståendet ”Jag lärde mig prata mer svenska”. Även om de flesta anser att de har lärt sig mer svenska är det många som i sina kommentarer säger att kursen borde vara längre och att de borde ha fått något slags betyg i svenska.

6.1.2 Är deltagarna nöjda efter avslutad kurs

Kursdeltagarna är nöjda med Korta vägen. De svarande är överlag positiva i sina kommentarer och det de framhåller är att de har lärt sig mycket svenska, att de har haft bra praktikplatser och att de har fått värdefulla kontakter. I min litteraturgenomgång ser man att det är viktigt att ha kontakter för att få jobb. Korta vägen skapar sådana. En annan viktig faktor för framgång på arbetsmarknaden är goda

språkkunskaper. På Korta vägen lär man sig mycket svenska. Deltagarna är i allmänhet nöjda och tycker att det är en ”bra kurs” och jag tror att det beror på att de har lärt sig mycket svenska och att de har fått kontakter på arbetsmarknaden.

Även om de flesta är nöjda så är det många som säger att de hade velat ha en längre kurs och att de hade velat ha fler lektioner i svenska. Några vill ha individanpassade lektioner i datoranvändning medan andra tycker att det inte alls behövs. Det sämsta med Korta vägen är att inte alla har haft någon praktikplats, säger de som inte hade någon. I intervjuerna med Maria och Tina framkommer tydligt att en bra praktikplats är värdefull.

Två personer som har svarat på enkäten säger i sina kommentarer att kursen inte gav dem någonting men de svarar ändå att de har lärt sig mer svenska. Efter kursen fortsätter båda att studera.

Maria säger i intervjun att hon lärde sig språket på kursen men att hon hade velat ha fler lektioner i svenska. Vid intervjutillfället har hon en projektanställning på sin gamla praktikplats och hon lär sig mycket svenska där. Hon har utvecklat språket genom att skriva huvuddelen av en rapport. Jag fick intrycket av att hon var mycket nöjd med kursen, främst för att hon hade en bra praktikplats som ledde till jobb och för att hon tyckte om att vara på Högskolan och träffa andra akademiker. Hon säger: ”På Korta vägen är folk mer på samma nivå och det är bra”.

Tina säger att hon är nöjd med kursen och att det bästa var lektionerna i svenska och praktiken. Hon säger att hon har bättre självförtroende nu efter kursen. På praktiken har hon fått chansen att visa vad hon kan. Paulina de los Reyes (2006) menar att invandrare diskrimineras på arbetsmarknaden. Det tycker jag visar sig i vad Tina säger i intervjun, ”Många tycker att vi som kommer från olika länder inte kan så mycket”, att ”man inte kan presentera sig så bra om man inte kan språket perfekt” och att ”vi måste visa vad vi kan”. När vi träffades för intervjun väntade hon på svar från ev. praktikplatser och hon letade också jobb i annonser, på Internet etc. och såg med tillförsikt på framtiden. Intervjun med Tina bekräftar det som kommer fram i enkäterna, mycket svenska och en bra praktikplats som ger kontakter är det bästa med Korta vägen.

6.1.3 Vad gör deltagarna efter kursen

Efter kurserna är de flesta svarande sysselsatta med arbete, studier, praktik eller en kombination av någotdera. Bara en person säger sig "sitta hemma".

Karriärcoachen M säger att tolv personer från de andra och tredje kurserna arbetar vid tiden för intervjun med henne. Fyra av dem arbetar på sin gamla praktikplats och tre personer har fått jobb genom att de har fått goda referenser från sina praktikplatser, bl.a. Tina som blev rekommenderad till sitt jobb av en av cheferna på sin praktikplats.

6.2 Är Korta vägen en kort väg

Hur ska man göra för att lyckas på arbetsmarknaden? Det viktigaste enligt de rapporter och uppsatser som jag har läst tycks vara goda språkkunskaper, se bl.a. Bjurling (2004). Emellertid tycks språkkunskaperna vara konjunkturkänsliga. Dåliga tider ställer högre krav på språkkunskaper och i goda tider räcker det ofta med goda yrkeskunskaper. Förutom språket är det viktigt att skapa kontakter på arbetsmarknaden. I rapporterna och uppsatserna (Bjurling 2004 och Weberg & Roswall 2006) ser man att de som har lyckats få ett kvalificerat jobb ofta har gått via en praktikplats eller ett mindre kvalificerat jobb till ett jobb som motsvarar deras kvalifikationer.

Som framgår av enkäterna och intervjuerna har många av Korta vägen-deltagarna lång utbildning och yrkeserfarenhet. Några är relativt nyutbildade utan någon yrkeserfarenhet. De flesta talar förutom sina modersmål flera andra språk. En man uppger att han dagligen använder fem olika språk. På Korta vägen har de flesta lärt sig mycket svenska och de har lärt sig mycket om Sverige och om arbetsmarknaden. Det som har varit mindre bra är att kurserna har varit för korta enligt några deltagare och att inte alla har haft en praktikplats. En bra praktikplats är betydelsefull då man får kontakter och referenser och några personer har fått jobb på sin praktikplats eller genom att de har fått goda referenser därifrån.

I intervjun med karriärcoachen M framkommer att det trots stora ansträngningar inte har varit möjligt att ordna praktikplats åt alla. Det är synd då man tydligt ser att en bra praktikplats ibland leder till arbete. Även om man inte lyckas ordna praktikplatser åt alla får kursdeltagarna kontakter genom att de deltar i andra meningsfulla aktiviteter. Kontakter och början till ett nätverk är en fördel med Korta vägen och att deltagarna lär sig svenska snabbt.

För att få jobb är det viktigt att vara aktiv och engagerad. Deltagare som söker jobb ”hela tiden” får jobb. Det har M sett flera exempel på.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Korta vägen är ett lyckat koncept. Det är en kurs som ger deltagarna goda kunskaper i svenska och goda insikter i vad som krävs för att ta sig vidare på den svenska arbetsmarknaden.

Flera deltagare har fått kvalificerade arbeten efter avslutad kurs och några har fått jobb på sin praktikplats eller genom goda referenser därifrån.

Det tycks vara kombinationen av språkundervisning och annan undervisning tillsammans med en bra praktikplats som är lyckosam.

Litteraturförteckning

- Bjurling, Carolina 2004. *Komma till sin rätt. Om invandrade akademikers väg till kvalificerade arbeten; hinder och öppningar.* Högskoleverkets rapportserie 2004:37 R
<http://www.hsv.se/download/18.539a949110f3d5914ec800077646/0437R.pdf>.
- Brnic, Anita 2007. *Förslag på kravspecifikation, Korta vägen: Förberedande utbildning för utländska akademiker vid Högskolan i Skövde HT 2007.* Skövde: Länsarbetsnämnden.
- Gutiérrez, Ernesto 2006. *All hjälp som jag skulle ha behövt från Arbetsförmedlingen men aldrig fick Min historia som arbetslös akademiker.* I: SOU 2006:59 de los Reyes, Paulina (red.) Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. S. 237-244.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/48/15/884caead.pdf>.
- Håkansson, Gisela 2004. Utveckling och variation i svenska som andraspråk enligt processbarhetsteorin. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle.* Lund: Studentlitteratur. S. 153-169.
- Klein, W & Dittmar, N 1979. *Developing grammars. The acquisition of German syntax by foreign workers.* Berlin: Springer Verlag.
- Krashen, Stephen, Robin Scarella & Michael Long (red.) 1982. *Child-adult differences in second language acquisition.* Rowley, Massachusetts: Newbury House.
- Krashen, Stephen 1987. *Principles and Practice in Second Language Acquisition.* London: Prentice-Hall International.
- Lindberg, Inger 2005. *Språka samman.* Stockholm: Natur och Kultur.
- Lindberg, Inger 2006. Med andra ord i bagaget. I: Louise Bjar (red.), *Det hänger på språket.* Lund: Studentlitteratur. S. 57-85.
- Lindberg, Inger 2004. Samtal och interaktion – ett andraspråksperspektiv. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg

- (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 461-495.
- Pienemann, Manfred 1998. *Language Processing and Second Language Development*. Amsterdam: Benjamins.
- Sejdevik, Eva 2002. *Vägen till arbete. Sex invandrade akademiker med utländsk examen möter den svenska arbetsmarknaden*. C-uppsats i sociologi, Lunds universitet <http://www.uppsatser.se/uppsats/4e71b92e8c>.
- Seright, L. 1985. *Age and aural comprehension achievement in francophone adults learning English*. TESOL Quarterly 19:3. S. 455-473.
- Søgaard Sørensen, Marianne & Anne Holmen 2004. *At blive en del af en arbejdsplads – om sprog og læring i praksis*. Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitet.
- Trost, Jan 2001. *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, Jan 1997. *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Weberg, Katarina & Åse Roswall 2006. *Invandrade akademikers vägar och strategier till arbete*, Examensarbete vid Malmö Högskola, studie- och yrkesvägledarexamen. <http://www.uppsatser.se/uppsats/a326a212a0/>.
- Viberg, Åke 1993. Andraspråksinlärning i olika åldrar. I: Cerú, Eva (red.) *Lärbok 2*, Stockholm: Natur och Kultur. S. 13-83.
- SOU 2006:59 de los Reyes, Paulina (red.) Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. S 3-31. <http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/48/15/884caead.pdf>.

Enkät,
Bilaga 2

Korta

vägen

1 Är du man
eller kvinna

2 Vilket år är du född? 19.....

3 Vilket är ditt/dina modersmål/förstaspråk?
.....
.....
.....

4 Använder du flera språk dagligen? Ja Nej

Om svaret är ja, vilka språk?
.....
.....
.....

5 I vilket land gick du i grundskolan (motsvarande)?
.....

6 I vilket land gick du i gymnasiet (motsvarande)?
.....

7 I vilket land läste du på universitet/högskola?
.....
.....
.....

8 Hur många år gick du i skolan, inklusive universitet, innan du kom till Sverige? .

.....
 .....

9 Vilket yrke är du utbildad till?

.....

10 Hur länge har du arbetat inom ditt yrke?

.....

11 Arbetar du inom ditt yrke nu? Ja Nej

12 Vill du arbeta inom ditt yrke? Ja Nej

13 Behöver du studera mer för att arbeta inom ditt yrke i Sverige? Ja Nej

14 Vill du studera mera för att kunna arbeta inom ditt yrke i Sverige? Ja Nej

15 Kan du tänka dig att byta yrke? Ja Nej

16 Hur fick du reda på kursen korta vägen?

Arbetsförmedlingen
 Komvux/sfi
 Kommunen
 Kompis
 Annat Vad?.....

17 När gick du kursen? ht 06 vt 07

18 Hur lång var kursen? 10 veckor 20 veckor

19 Gick du någon "extrakurs" under kursen? Ja Nej

Om svaret är ja, vilken kurs?

.....

---

20 Vad tycker du om kursen?

Här följer några påståenden om den. I vilken grad instämmer du?

	Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej/ obestämd	Instämmer inte	
Informationen före kursen var bra	☐	☐	☐	☐	
Kursen var lagom lång	☐		☐	☐	☐
Jag lärde mig mycket om Sverige			☐	☐	☐
Jag lärde mig mycket svenska			☐	☐	☐
Jag lärde mig att prata mer svenska			☐	☐	☐
Jag lärde mig att skriva bättre svenska			☐	☐	☐
Jag lärde mig att läsa och förstå mer svenska			☐	☐	☐

Instämmer   Instämmer   Vet ej/   Instämmer

	helt	delvis	obestäm	inte
Jag lärde mig att lyssna och förstå mer svenska ☐	☐	☐	☐	
Kontakten med högskolans personal och lärare var bra	☐	☐	☐	☐
Lärarna hade goda kunskaper i sina ämnen	☐	☐	☐	☐
Lärarna kunde lära ut på ett bra sätt	☐	☐	☐	☐
Det var lätt att få hjälp av personalen på högskolan	☐	☐	☐	☐
Böcker och arbetsmaterial passade för kursen	☐	☐	☐	☐
Antalet undervisnings-timmar var lagom	☐	☐	☐	☐
Schemalagd tid för självstudier var bra	☐	☐	☐	☐
Praktik två dagar/vecka är lagom	☐	☐	☐	☐
Kontakten med dem som ordnade praktik var bra ☐	☐	☐	☐	☐
Jag lärde mig mycket på min praktikplats	☐	☐	☐	☐
Jag lärde mig mycket om arbetsmarknaden i Sverige	☐	☐	☐	☐

Kontakten med de andra kursdeltagarna var bra

Det var bra att min utbildning blev validerad

---

21 Vad är din huvudsakliga sysselsättning idag?

Arbete

Studier

Annat Vad?.....

22 Om du arbetar, arbetar du inom ditt yrke? Ja Nej

Vad arbetar du med?

.....

23 Om du arbetar, arbetar du heltid? Ja Nej

Hur mycket arbetar du? .....%

24 Om du studerar, vad studerar du?

.....

25 Om du studerar, studerar du heltid? Ja Nej

Hur mycket studerar du? .....%

26 Kursen Korta vägen vänder sig till invandrade akademiker. Hur skulle du vilja

beskriva en akademiker?

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

27 Vad tycker du att kursen Korta vägen gav dig? T ex kontakter,
referenser, jobb,
studier...

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tack för din medverkan!

Har du andra synpunkter eller förslag till förbättringar som du vill
framföra så skriv dem här:

.....
..... forts
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

